

## บทที่ 1

### บทนำ

#### 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กล่าวว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคลและในกระบวนการจัดการเรียนรู้ควรให้ความสำคัญกับการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์ เพื่อประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น ดังนั้นการมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพด้านกระบวนการคิดที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง อีกทั้งแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 เน้นให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีเหมาะสมตามช่วงวัยทั้งด้านสุขภาพกายใจ อารมณ์สังคมและสติปัญญาที่เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยมีเป้าหมายการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมครบทุกด้านทั้งความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่เป็นการพัฒนาเด็กและเยาวชนตามความสนใจและตามความถนัดของผู้เรียนคือการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีปัญญาของการดาร์วินที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพเด็กในทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาปัญญาที่หลากหลายจากการศึกษาพบว่ามนุษย์ทุกคนมีความสามารถที่หลากหลายมีปัญญาหลายด้านในตนเองและแต่ละคนมีความสามารถหรือปัญญาที่โดดเด่นแสดงออกถึงความเชี่ยวชาญแตกต่างกันแต่ปัญญาทุกด้านนั้นทำงานร่วมกันจึงมีผลทำให้มนุษย์สามารถคิดแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างมากมาย (ฉัตรวิไล สุรินทร์ขุมพูน และจิตติมา วรรณศรี, 2566; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2547)

ปัจจัยหลักที่จะช่วยพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้ามีเศรษฐกิจที่ยั่งยืนนั้นขึ้นอยู่กับการศึกษา การศึกษาจึงเป็นรากฐานของการพัฒนาชีวิตเศรษฐกิจสังคมและประเทศชาติโดยในการที่แต่ละประเทศจะสร้างคนได้มีคุณภาพการศึกษาถูกจัดให้เป็นเครื่องมือหนึ่งและเครื่องมือหลักที่ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั่นคือทรัพยากรมนุษย์ของแต่ละประเทศจะมีคุณภาพเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพในการจัดการศึกษาเป็นสำคัญการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบมีลำดับขั้นตอนที่ต่อเนื่องเริ่มตั้งแต่การศึกษาข้อมูลการศึกษาที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาหลักสูตรการดำเนินการร่างหลักสูตรการกำหนดจุดมุ่งหมายการกำหนดเนื้อหาสาระและประสบการณ์กับการเรียนรู้การกำหนดวิธีการวัดผลและประเมินผลดำเนินการใช้หลักสูตรนั่นคือหลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอดเจตนารมณ์กล่าวว่าหลักสูตรสถานศึกษาหมายถึงแผนการเรียนการสอนที่จัดโอกาสให้ผู้เรียนได้แก่บุคคลที่ได้รับการศึกษาคือหัวใจทางการศึกษาและหลักสูตรสถานศึกษายังมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลหลักสูตรสถานศึกษาคนมีเป้าหมายที่ชัดเจนแต่อย่างไรก็ตามการมีเป้าหมายในการจัดการศึกษาเพียงอย่างเดียวย่อมไม่เพียงพอผู้บริหารการศึกษาจะต้องมั่นใจด้วยว่ากระบวนการจัด

การศึกษาจะต้องส่งผลให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายเดียวกันด้วยซึ่งการจัดการศึกษาที่ตื้นนั้นผู้บริหาร การศึกษาจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญทั้งนี้ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งด้านความคิดความรู้สึบบุคลิกภาพความสนใจและความถนัดการศึกษามีได้ขึ้นอยู่กับความสามารถทางด้านสติปัญญาเพียงอย่างเดียวแต่ยังเกี่ยวข้องกับความถนัดทางการเรียนของแต่ละบุคคลรวมทั้งองค์ประกอบที่ไม่เกี่ยวข้องกัสติปัญญาด้วยเช่นสถานภาพทางสังคมบุคลิกภาพความสนใจและพฤติกรรมต่างๆที่แสดงออกอันเนื่องมาจากความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองซึ่งจะส่งผลต่อเจตคติ ความคิดความรู้สึกรู้สึกความเข้าใจในสิ่งต่างๆตลอดจนการปรับตัวและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอีกด้วย เพื่อให้สถานศึกษาจากการศึกษาไปในทางทิศด้านเดียวกันสอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ไม่ว่าจะเป็นเป้าหมายระดับชาติระดับเขตพื้นที่หรือระดับจังหวัด (อนันต์ เกื่อนเนา, 2563; อัครรัตน์ พูลกระจ่าง, 2563)

โรงเรียนเบญจมานุสรณ์ เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษของจังหวัดจันทบุรี มีหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการดำเนินงาน/โครงการ/กิจกรรมอย่างหลากหลาย จัดกระบวนการเรียนการสอนที่สร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ วิเคราะห์ตนเอง กำหนด กิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้โดย ผ่านกระบวนการ คิด ได้ปฏิบัติจริง เช่นจัดทำโครงการหนึ่งนวัตกรรมหนึ่งห้องเรียน ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ แสดงออก นำเสนอผลงาน แสดงความคิดเห็น คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และแสวงหา ความรู้จากสื่อเทคโนโลยีด้วยตนเอง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ ครูใช้สื่อการเรียนการสอน นวัตกรรมและเทคโนโลยี มีการประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง มีขั้นตอนการประเมินแบบตรวจสอบได้และประเมินอย่างมีระบบ และจากรายงานผลการประเมิน ตนเองของสถานศึกษา (SAR) ประจำปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ พบว่ามีข้อ ค้นพบสำคัญที่ต้องพัฒนาให้มีคุณภาพสูงขึ้นต่อไป โดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ คือ ต้องมีการ ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอยู่เสมอ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนรอบด้าน และครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในเรื่องของความต้อการจำเป็นในการพัฒนาการ บริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ ปีการศึกษา 2566 เพื่อส่งเสริมให้กระบวนการบริหารงาน หลักสูตรของโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและ สถานศึกษา

## 1.2 คำถามวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ ปีการศึกษา 2566 เป็นอย่างไร
2. ความต้อการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ ปีการศึกษา 2566 เป็นอย่างไร

## 1.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ ปีการศึกษา 2566
2. เพื่อศึกษาความต้อการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์

ปีการศึกษา 2566

#### 1.4 นิยามศัพท์

**การบริหารหลักสูตร** หมายถึง การจัดการและการดำเนินการด้านวิชาการและการนำหลักสูตรไปใช้ ส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดกิจกรรมต่างๆ ในสถาบันการศึกษาตอบสนองต่อวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยใช้ทรัพยากร การบริหารที่มีอยู่อย่างจำกัดนี้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพสูงสุด ประกอบด้วย 1) การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร 2) การนิเทศ กำกับ ติดตาม 3) การสรุปผล การวัดและประเมินผลหลักสูตร 4) การวิจัย ปรับปรุง และติดตามผลการใช้หลักสูตร

**การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร** หมายถึง การนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และควบคุมคุณภาพการใช้หลักสูตร เพื่อให้เป็นไปตามแผนการดำเนินการที่วางไว้

**การนิเทศ กำกับ ติดตาม** หมายถึง กระบวนการให้คำแนะนำช่วยเหลือและชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองแก่ผู้สอนให้มีการปรับปรุงพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการพัฒนานักเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรและมีประสิทธิภาพ

**การสรุปผล การวัดและประเมินผลหลักสูตร** หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินการใช้หลักสูตร เพื่อพิจารณาตัดสินว่าหลักสูตรนั้นมี องค์ประกอบที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพเหมาะสมและเป็นไปตามคุณภาพ

**การวิจัย ปรับปรุง และติดตามผลการใช้หลักสูตร** หมายถึง กระบวนการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร เพื่อหาคำตอบหรือข้อเท็จจริงที่ดำเนินไปอย่างมีระเบียบด้วยวิธีการที่เชื่อถือได้

#### 1.5 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ปีการศึกษา 2566 และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ปีการศึกษา 2566 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด โดย กำหนดขอบเขตการวิจัย ไว้ดังนี้

##### ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ปีการศึกษา 2566 และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ ปีการศึกษา 2566 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด โดย กำหนดขอบเขตการวิจัย ไว้ดังนี้

##### ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเรื่อง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ ปีการศึกษา 2566 มีขอบเขตเนื้อหา 2 ขอบเขต คือ

1. การบริหารหลักสูตร
2. หลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ ปีการศึกษา 2566

##### ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรของโรงเรียนเบญจมานูสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด ปีการศึกษา 2566

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้บริหาร จำนวน 5 คน (เลือกแบบเจาะจง) ครู จำนวน 80 คน (ใช้ตารางกำหนดตัวอย่างของ Krejcie and Morgan) และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 13 คน (เลือกแบบเจาะจง) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 165 คน และผู้ปกครองนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 165 คน (ใช้ตารางกำหนดตัวอย่าง ของ Krejcie and Morgan)จากนั้นใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย

**ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย**

เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2566 - เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2566

**ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ**

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย เรื่อง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานูสรณ์ปีการศึกษา 2566 ในครั้งนี้

1. นักเรียนสามารถพัฒนาศักยภาพตนเองได้ดียิ่งขึ้น
2. ครูได้มีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้ถูกต้องเหมาะสม
3. ผู้บริหารได้แนวทางพัฒนาการบริหารหลักสูตร
4. ผู้บริหารและครูที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยมาประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายการวางแผนการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ สามารถนำแนวทางพัฒนาการบริหารหลักสูตรไปใช้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์กับองค์กร

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ ปีการศึกษา 2566 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ ปีการศึกษา 2566 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งครอบคลุมรายละเอียดดังหัวข้อต่อไปนี้

#### 1. แนวคิดการบริหารหลักสูตร

ความหมายของการบริหารหลักสูตร

ความสำคัญของการบริหารหลักสูตร

องค์ประกอบการบริหารหลักสูตร

#### 2. บริบทของโรงเรียนเบญจมานุสรณ์

ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียน

วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์

อัตลักษณ์ของสถานศึกษา

เอกลักษณ์ของสถานศึกษา

หลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ ปีการศึกษา 2566

ผลการประเมินตนเองของโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ ปีการศึกษา 2565

#### 3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

#### 1.แนวคิดการบริหารหลักสูตร

การบริหารหลักสูตร เป็นการบริหารงานทางด้านวิชาการ หรือ การนำหลักสูตรไปใช้เปรียบเสมือนการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้

##### ความหมายการบริหารหลักสูตร

ชูศรี สุวรรณโชติ (2544 : 25) ให้ความหมายของการบริหารหลักสูตรว่า การบริหารหลักสูตรรวมทุกงานตั้งแต่เริ่มต้นพัฒนาหลักสูตร ในทุกส่วนของหลักสูตรต้องมีการบริหารทั้งสิ้น แต่ก็ถือว่าการบริหารงานวิชาการ แม้จะมีด้านการจัดการแต่ก็ถือเป็นการจัดการด้านวิชาการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 43) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตรหมายถึง การบริหารงานการใช้หลักสูตร แบ่งเป็น การเตรียมการ การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรและการประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตร

วัชรารัตน์ วัชรวิงส์ ณ อยุธยา (2553 : ออนไลน์) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตร หมายถึง การจัดการและการดำเนินการ การควบคุม ดูแล ส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดกิจกรรมต่างๆ ใน

สถาบันการศึกษาตอบสนองต่อวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยใช้ทรัพยากร การบริหารที่มีอยู่อย่างจำกัดนี้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพสูงสุด

สำนักพัฒนาการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมเขตการศึกษา 6 (2546 : 18) กล่าวถึง การบริหารหลักสูตรว่าหมายถึง การบริหารงานด้านวิชาการและนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน การเตรียมหลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรและการประเมินผลหลักสูตร เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด

สุภาพร แพรพนิต (2550 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตรเป็นการนำกระบวนการบริหารมาใช้ในขั้นตอนการวางแผนหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ ตลอดจนการประเมินผลหลักสูตร ซึ่งการบริหารหลักสูตรใด ๆ ให้มีประสิทธิภาพต้องอาศัยบุคคลที่เกี่ยวข้องร่วมมือกัน แต่สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ผู้บริหารหลักสูตรคำนึงถึง คือ การเตรียมครูผู้สอน เพราะว่า ครูผู้สอนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้การใช้หลักสูตรนั้นบรรลุเจตนารมณ์ของหลักสูตร

สุรศักดิ์ ราสี (2553 : ออนไลน์) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตร หมายถึง การจัดการ และการดำเนินการควบคุมส่งเสริม สนับสนุนให้การจัดกิจกรรมต่างๆ ในสถานศึกษาเป็นไปเพื่อตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายหรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยใช้ทรัพยากรการบริหารที่มีอยู่อย่างจำกัดในสถานศึกษานั้นให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด

สุรรัตน์ คำฟอย (2549 : 30) ได้ให้ความหมายของการดำเนินการบริหารหลักสูตรไว้ว่า สถานศึกษามีการกำหนดแผนปฏิบัติการ และปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ มีการกำหนดแนวทางการบริหารงานวิชาการและการบริหารงานทั่วไป เพื่อส่งเสริม สนับสนุน การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปให้ เช่น มีการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ มีการประเมินคุณภาพโดยองค์กรภายนอก และมีการรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นประจำ

อนันต์ เกื่อนเนาว์ (2563 : 27) ได้กล่าวถึงแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การวิจัยปรับปรุงและติดตามผลการใช้หลักสูตร 2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3) การวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร 4) ด้านการนิเทศกำกับติดตาม 5) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

สรุปได้ว่า การบริหารหลักสูตร หมายถึง การจัดการและการดำเนินการด้านวิชาการและการนำหลักสูตรไปใช้ ส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดกิจกรรมต่างๆ ในสถาบันการศึกษาตอบสนองต่อวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยใช้ทรัพยากร การบริหารที่มีอยู่อย่างจำกัดนี้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพสูงสุด

### **ความสำคัญของการบริหารหลักสูตร**

อำภา บุญช่วย (2533 : 20 - 21) สรุปได้ดังนี้

1. เป็นเอกสารของทางราชการหรือเป็นบัญญัติของรัฐบาล เพื่อให้บุคคลที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาปฏิบัติไม่ว่าเป็นสถาบันการศึกษาของรัฐบาลหรือเอกชนดั่งนั้นหลักสูตรจึงเปรียบเสมือน “คำสั่ง” หรือ “ข้อบังคับ” ของทางราชการชนิดหนึ่งนั่นเอง

2. เป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษา เพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา ระดับต่างๆ รวมทั้งเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่งในการที่จะจัดสรรงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาของรัฐบาลให้แก่โรงเรียน

3. เป็นแผนการดำเนินงานของนักบริหารการศึกษาที่จะต้องอำนวยความสะดวก และติดตามประเมินผลให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล

4. เป็นแผนการปฏิบัติงานหรือเครื่องชี้แนวทางในการปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรจะเสนอแนะจุดมุ่งหมาย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนการสอนซึ่งครูควรจะต้องปฏิบัติอย่างจริงจัง

5. เป็นเครื่องมือของรัฐในอันที่จะพัฒนาคนและพัฒนากำลังคนซึ่งจะเป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติตามแผนของรัฐบาล

6. เป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญของชาติ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ถ้าประเทศชาติใดมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้คนในประเทศของตนมีคุณภาพ

สำหรับ สันต์ ธรรมบำรุง (2527 : 9 - 10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า

1. หลักสูตรเป็นแผนปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลไว้เป็นแนวทาง

2. หลักสูตรเป็นข้อกำหนดแผนการเรียนการสอน อันเป็นส่วนรวมของประเทศเพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ

3. หลักสูตรเป็นเอกสารของทางราชการเป็นบัญญัติของทางรัฐบาล เพื่อให้บุคคลที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการศึกษาปฏิบัติตาม

4. หลักสูตรเป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ และยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่งในการจัดสรรงบประมาณบุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ ของการศึกษาของรัฐให้แก่สถานศึกษาของรัฐบาลด้วย

5. หลักสูตรเป็นแผนดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษาที่จะอำนวยความสะดวกและควบคุมดูแลติดตามผลให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลด้วย

6. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเจริญของงาน และพัฒนาการของเด็กตามจุดหมายของการศึกษา

7. หลักสูตรจะกำหนดลักษณะและรูปร่างของสังคมในอนาคตได้ว่าจะเป็นไปได้ในรูปใด

8. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะและความสามารถความประพฤติที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมอันเป็นการพัฒนา กำลังคน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติที่ได้ผล

9. หลักสูตรจะเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงความเจริญของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ประเทศใดจัดการศึกษาโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย มีประสิทธิภาพ ทันต่อเหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงย่อมได้กำลังคนที่มีประสิทธิภาพสูง

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546 : 16) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรสรุปได้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นเสมือนเป้าหมายพลเมืองให้มีคุณภาพ

2. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษา

3. หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญของงาน และพัฒนาการของเด็กตาม

จุดหมายของการจัดการศึกษา

4. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่าผู้เรียนและสังคมควรจะได้รับสิ่งใดบ้างที่เป็นประโยชน์แก่เด็กโดยตรง

5. หลักสูตรเป็นเครื่องมือกำหนดว่าเนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่น เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

6. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่าวิธีการดำเนินการดำเนินชีวิตของเด็กให้เป็นไปด้วยความราบรื่นและผาสุกเป็นอย่างไร

7. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติทักษะและเจตคติของผู้เรียนในอันที่อยู่ร่วมกันในสังคมและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและชาติบ้านเมือง

จากทัศนะของนักวิชาการได้กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารหลักสูตร คือ แผนการดำเนินการของนักบริหารการศึกษาที่จะต้องอำนวยความสะดวก ดูแลให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล ทั้งนี้เพื่อให้เป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษาที่ซึ่งเพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ และยังเป็นเครื่องชี้แนวทางในการปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรมีการเสนอแนะจุดมุ่งหมาย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนการสอน และยังเป็นเครื่องมือของรัฐที่แสดงถึงความเจริญของชาติที่ซึ่งส่งเสริมความเจริญของงาน เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน และพัฒนากำลังคน ถ้ามีหลักสูตรที่ทันสมัยเหมาะสม และมีประสิทธิภาพก็จะทำให้คนในประเทศของตนมีคุณภาพ

#### องค์ประกอบของการบริหารหลักสูตร

จากการการศึกษาองค์ประกอบของการบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย 1) การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร 2) การนิเทศ กำกับ ติดตาม 3) การสรุปผล การวัดและประเมินผลหลักสูตร 4) การวิจัย ปรับปรุง และติดตามผลการใช้หลักสูตรเนื่องจากเป็นองค์ประกอบของการบริหารหลักสูตรดังนี้

- 1) การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร
- 2) การนิเทศ กำกับ ติดตาม
- 3) การสรุปผล การวัดและประเมินผลหลักสูตร
- 4) การวิจัย ปรับปรุง และติดตามผลการใช้หลักสูตร

โดยมีรายละเอียดดังนี้

#### 1) การวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร

ธีระพร อายุวัฒน์ (2552 : 113) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร คือ หัวใจสำคัญของการศึกษา สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ผู้บริหารคำนึงถึง คือ หลักสูตร เพราะ หลักสูตรเป็นแม่แบบที่จะเป็น ตัวชี้นำสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษา หรือเป็นตัวกำหนดทิศทางของการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ หลักสูตรจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา

บุญมี เณรยอด (ม.ป.ป.) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้แม้ว่าตัวหลักสูตรจะพัฒนาขึ้นมาอย่าง ดีเลิศเพียงใดถ้าการใช้หลักสูตรขาดความเข้าใจและความไม่พร้อม การจะพัฒนาหลักสูตรไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้อาจจะประสบความสำเร็จได้ยาก

ไพโรสมท์ สุทธิธวิบูลย์ (2544 : 56) กล่าวสรุปไว้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้คือการนำเอาเอกสาร หลักสูตรไปปฏิบัติในการจัดเนื้อหา และประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อให้เกิด ประโยชน์กับตัวผู้เรียนมากที่สุด

รุ่งชัยดาพร เวหะชาติ (2554 : 56) กล่าวไว้ว่าเป็นกระบวนการจัดการหาทางเลือกในการจัดการเรียนการสอน เพื่อปรับปรุงการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น และเหมาะสมกับผู้เรียน และสถานศึกษา

George Beauchamp (1975) ได้ให้ความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้หมายถึง การนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติโดยประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญที่สุดคือการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน และการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ครูได้พัฒนาการเรียน การการสอน

ก๊อต คาร์เตอร์ วี (Good Carter V. 1973 : 157-158) ได้กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรเป็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่ง เพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการสอน วัสดุ อุปกรณ์ วิธีสอนรวมทั้งการประเมินผล ส่วนคำว่าเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึง การแก้ไขหลักสูตรให้แตกต่างไปจากเดิมเป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนขึ้นใหม่

ทาบา ฮิลดา (Taba Hilda.1962 : 10) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงหลักสูตรเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมายอันใหม่ ที่วางไว้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบหรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมด ตั้งจุดมุ่งหมายและวิธีการ และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนี้จะมีผลกระทบทางด้านความคิดและ ความรู้สึกของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ส่วนการปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เพียงบางส่วน โดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวความคิดพื้นฐานหรือรูปแบบหลักสูตร

อนันต์ เกื่อนเนาว์ (2563 : 27) กล่าวว่า การวางแผนการใช้หลักสูตร คือ การนำหลักสูตรไปใช้นั้นเป็นขั ขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะถ้าไม่มีการนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นไปสู่การปฏิบัติจริง ในสถานศึกษาเพให้ผู้เรียนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนั้น หลักสูตรก็ไม่มี ความหมาย และอีกประการหนึ่งถึงแม้ว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นจะดีเลิศและเหมาะสมมากเพียงใดก็ตามแต่ถ้าการนำหลักสูตรไปใช้ยังไม่มีประสิทธิภาพที่ดีก็ยากที่หลักสูตรนั้นจะบรรลุตามเจตนารมณ์ ที่กำหนดได้ เพราะถ้าหลักสูตรถึงแม้ว่าจะดีเลิศเพียงใดก็ตาม แต่ถ้าไม่มีการวางแผน ควบคุมคุณภาพ ก็ จะไม่มีประโยชน์

ดังนั้นสรุปได้ว่า การวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การนำหลักสูตรทั้งทางภาคทฤษฎีและทางปฏิบัติไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึง ระบบการบริหารหลักสูตร พฤติการณ์ใช้หลักสูตร การส่งเสริมและการควบคุมคุณภาพการใช้หลักสูตร เพื่อให้เป็นไปตามแผนการดำเนินการที่วางไว้ โดยไม่เปลี่ยนแปลงความคิดแนวพื้นฐานหรือรูปแบบหลักสูตร

## 2) การนิเทศ กำกับ ติดตาม

กิตติพันธ์ มิตรเจริญ และจุไรรัตน์ สุดรุ่ง (2558 : 87) ได้ให้ความหมายของการนิเทศ การศึกษาไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถด้านการจัดการเรียน การสอนเพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูที่ส่งผลถึงการปรับปรุงและพัฒนา

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้มีประสิทธิผลมากขึ้น รวมทั้งให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการเรียนการสอน

กิตติศักดิ์ อังคะนาวิน และอภิสิทธิ์ ภาชนะวรรณ (2561 : 193 ) ได้กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการที่สำคัญในการแนะนำช่วยเหลือครู ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการนิเทศนั้นอยู่บนหลักการของประชาธิปไตย ได้แก่ การเคารพซึ่งกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559 : 9 -11) ได้กล่าวไว้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง การศึกษาระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนตามที่ได้รับมอบหมาย ประเมินผลระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนของสถานศึกษา รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดกระบวนการนิเทศภายในกับสถานศึกษาอื่นหรือเครือข่ายการนิเทศภายในเขตพื้นที่การศึกษา

ศุภวรรณ สัจจิต (2560 : 207) ได้กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาในปัจจุบันจะให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศการนิเทศที่เป็นมิตร โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่อยู่ในบริบทการเรียนรู้เดียวกัน โดยมุ่งเน้นการนิเทศที่เกิดจากความสมัครใจของครูผู้สอนใน การที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเองให้ดีขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนดขึ้น ซึ่งทิศทางการนิเทศ การสอนในปัจจุบันที่มุ่งเน้นการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยบุคลากรในสถานศึกษาร่วมกันปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของตนเอง โดยผู้นิเทศจากภายนอกจะเป็นเพียงผู้ประสานงานมีกระบวนการนิเทศที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนที่ชัดเจน รวมทั้งส่งเสริมการนิเทศภายในสถานศึกษา

รัตนจันทร์ นาคี (2563 : 26) การนิเทศ ติดตาม ควบคุม กำกับงาน เป็นกระบวนการหนึ่งในการชี้แจงแนวทางปฏิบัติให้ข้อเสนอแนะ การฝึกสอน การสังเกตการณ์ การกระตุ้นแก้ไข และส่งเสริมให้ผู้รับนิเทศสนใจในงานที่รับผิดชอบ และเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานภายในขอบเขตให้ดีขึ้น โดยติดตามการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศ สถานการณ์ ปัญหา อุปสรรคการดำเนินงานทั้งด้านวิชาการและการบริหารจัดการที่ช่วยในการตัดสินใจปรับวิธีการ

อนันต์ เกื่อนเนาว์ (2563 : 31) กล่าวไว้ว่า การนิเทศ กำกับ ติดตาม หมายถึง กระบวนการในการให้คำแนะนำ แนะนำแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อเป็นการส่งเสริมผู้รับนิเทศใส่ใจในงานที่รับผิดชอบ พร้อมทั้งเป็นการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านวิชาการและการบริหารจัดการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การนิเทศ กำกับ ติดตาม ควบคุม หมายถึง กระบวนการการสร้างสรรค์ที่ไม่หยุดนิ่งในการให้คำแนะนำช่วยเหลือบุคลากรทางการศึกษาและการชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองแก่ครูผู้สอนให้มีการปรับปรุงพัฒนาตัวครูและนักเรียน ตลอดจนกระบวนการและกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สภาพการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ตลอดจนร่วมมือกันในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

### 3) การสรุปผล การวัดและประเมินผลของหลักสูตร

พงศกร อดุลพิทยภรณ์ (2557 : 29) กล่าวไว้ว่า การวัดผล ประเมินผล หมายถึง การกำหนดระเบียบการวัด และประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงการจัดระบบ

สารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผล เพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบ และใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน

จารุกิตต์ สิทธิยานนท์ กล่าวไว้ว่า การวัดผล ประเมินผล หมายถึง การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของหลักสูตร การพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผล และการวัดและประเมินผลตามนโยบายที่กำหนดและเครื่องมือที่พัฒนาขึ้น

สันติ บุญภิรมย์ (2552 : 173) ได้กล่าวถึงการวัดผลและประเมินผล ไว้ว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการที่เกิดจากการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวัดมาทำการพิจารณาตัดสินเป็นระบบอย่างครอบคลุมเพื่อหาข้อสรุปด้วยคุณธรรม สำหรับการวัดเป็นการค้นหาคุณลักษณะของบุคคลหรือสิ่งของต่าง ๆ โดยใช้เครื่องมือวัดอย่างใดอย่างหนึ่งตามความเหมาะสมเพื่อให้ได้มาซึ่งผลตามหน่วยวัดของเครื่องมือ นั้น ๆ ที่เรียกว่าข้อมูล

อนันต์ เกื่อนเนาว์ (2563 : 33) ได้กล่าวว่า การสรุปผล การวัดประเมินผลหลักสูตร หมายถึง การสรุปข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการดำเนินการใช้หลักสูตร โดยผ่านการวัดประเมินผล ที่เป็นกระบวนการที่เกิดจากการนำข้อมูลสารสนเทศมาสรุปโดยใช้เครื่องมือวัดอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ การวัดประเมินผลต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด เพื่อให้เป็นไปตามกระบวนการวัดประเมินผล

สรุปได้ว่า การวัดผลประเมินผลของหลักสูตร หมายถึง การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการเชิงระบบในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินการใช้หลักสูตร เพื่อพิจารณาตัดสินว่าหลักสูตรนั้นมี องค์ประกอบที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพเหมาะสมเพียงใดที่จะทำการดำเนินการหลักสูตรบรรลุ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ควรมีการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาหลักสูตรอย่างไรต่อไป เพื่อให้เป็นไปตามคุณภาพของการดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร ช่วยชี้แนะแนวทางการปรับปรุงให้สอดคล้องกับบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

#### 4) การวิจัย ปรับปรุง และติดตามผลการใช้หลักสูตร

ณรงค์ โพธิ์พูนานันท์ (2551 : 25) กล่าวว่า การวิจัยหมายถึงกระบวนการศึกษาค้นคว้าความจริง ความรู้ที่เราสงสัย เพื่อหาคำตอบหรือข้อเท็จจริงที่ดำเนินไปอย่างมีระเบียบและเป็นที่ยอมรับกันในทางวิชาการด้วยวิธีการที่เชื่อถือได้เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่ถูกต้องต่อปัญหาที่ตั้งไว้

ประทุม ฤกษ์กลาง (2553 : 10) การวิจัยเป็นวิธีการแสวงหาความรู้ข้อเท็จจริงเพื่ออธิบายปัญหาข้อข้องใจของปรากฏการณ์ต่าง ๆ อย่างมีระบบระเบียบ โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้คำตอบที่น่าเชื่อถือและใช้อ้างอิงได้ทั่วไป

วิรัช ลภีรัตนกุล (2546 : 219) กล่าวว่า การวิจัยหมายถึงกระบวนการค้นคว้าหาความจริงภายในขอบเขตที่กำหนดไว้อย่างมีระบบตามระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (scientific method) เพื่อประโยชน์ในการอธิบายหรือคาดการณ์ล่วงหน้า (explanation or prediction)

ธีระพร อายุวัฒน์ (2552 : 113) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร คือ หัวใจสำคัญของการศึกษา สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ผู้บริหารคำนึงถึง คือ หลักสูตร เพราะ หลักสูตรเป็นแม่แบบที่จะเป็น ตัวชี้นำสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษา หรือเป็นตัวกำหนดทิศทางของการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ หลักสูตรจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา

ทาบาส ฮิลดา (Taba Hilda.1962 : 10) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงหลักสูตรเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้นทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมายอันใหม่ ที่วางไว้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบหรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมด ตั้งจุดมุ่งหมายและวิธีการ และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนี้จะมีผลกระทบทางด้านความคิดและความรู้สึกของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ส่วนการปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพียงบางส่วน โดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวความคิดพื้นฐานหรือรูปแบบหลักสูตร

กู๊ด คาร์เตอร์ วี (Good Carter V. 1973 : 157-158) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรเป็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่ง เพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการสอนวัสดุอุปกรณ์ วิธีสอนรวมทั้งการประเมินผล ส่วนคำว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึง การแก้ไขหลักสูตรให้แตกต่างไปจากเดิมเป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนขึ้นใหม่

อนันต์ เกื่อนเนาว์ (2563 : 35) ได้กล่าวว่า การวิจัย ปรับปรุง และการติดตามผลการใช้หลักสูตร หมายถึง กระบวนการศึกษาค้นคว้าที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร เพื่อหาคำตอบข้อเท็จจริง ซึ่งการปรับปรุงหลักสูตรนั้นเป็นการส่งเสริมการปรับเปลี่ยนหลักสูตรเพียงบางส่วน เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือวิธีการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน รวมทั้งยังเป็นตัวกำหนดทิศทางในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์

สรุปได้ว่า การวิจัย ปรับปรุง และติดตามผลการใช้หลักสูตร หมายถึง กระบวนการศึกษาค้นคว้าความจริง ความรู้ที่เราสงสัยเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร เพื่อหาคำตอบหรือข้อเท็จจริงที่ดำเนินไปอย่างมีระเบียบและเป็นที่ยอมรับกันในทางวิชาการด้วยวิธีการที่เชื่อถือได้ เพราะการใช้หลักสูตรนั้นเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนหรือไปสู่การจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามความสามารถและศักยภาพ

## 2.บริบทของโรงเรียนเบญจมานุสรณ์

### ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียน

โรงเรียนเบญจมานุสรณ์ จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวนนักเรียน 1,801 คน สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีบุคลากรจำนวนทั้งสิ้น 101 คน จำแนกได้ดังนี้ ผู้บริหารจำนวน 5 คน ข้าราชการครูจำนวน 85 คน ครูอัตราจ้าง จำนวน 5 คน เจ้าหน้าที่ธุรการจำนวน 6 คน

### วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์

#### วิสัยทัศน์

พัฒนาการบริหารจัดการคุณภาพเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21

#### พันธกิจ (MISSIONS)

1. พัฒนาระบบการบริหารให้มีประสิทธิภาพ

2. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
3. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ
4. พัฒนาสิ่งแวดล้อม จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีความปลอดภัย
5. พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
6. ส่งเสริมครูให้จัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด ปฏิบัติจริง และนำไปใช้ได้
7. ส่งเสริมครูใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนรู้
8. พัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
9. ส่งเสริมผู้เรียนให้มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ความเป็นไทย มีจิตอาสาและมีภูมิคุ้มกัน

#### **เป้าประสงค์ (GOALS)**

1. สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ
2. สถานศึกษามีหลักสูตรที่หลากหลาย เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน
3. ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพให้สูงขึ้น
4. สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมที่ดี มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และความปลอดภัย
5. สถานศึกษามีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ถูกต้อง เป็นปัจจุบันและนำไปใช้ได้
6. ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด ปฏิบัติจริง และนำไปใช้ได้
7. ครูใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนรู้
8. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
9. ผู้เรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ความเป็นไทย มีจิตอาสาและมีภูมิคุ้มกัน

#### **อัตลักษณ์ของสถานศึกษา**

กิจกรรมเด่น เน้นคุณธรรม

#### **เอกลักษณ์ของสถานศึกษา**

เบญจมานุสรณ์ยอดนักกิจกรรม

#### **หลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ ปีการศึกษา 2566**

- 1) หลักสูตรแผนการเรียน วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ (English Integrated Study)
- 2) หลักสูตรแผนการเรียน วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์
- 3) หลักสูตรแผนการเรียน วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ (เทคโนโลยี)
- 4) หลักสูตรแผนการเรียน ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ (ศิลป์คำนวณ)
- 5) หลักสูตรแผนการเรียน ศิลปะ ดนตรี
- 6) หลักสูตรแผนการเรียน ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน
- 7) หลักสูตรแผนการเรียนศิลป์ทั่วไป
- 8) หลักสูตรห้องเรียนกีฬา
- 9) หลักสูตรเชื่อมโยง CLC (สาขานวัตกรรมอาหารและธุรกิจ)
- 10) หลักสูตรทวิภาคี CP ALL (สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก)

#### **ผลการประเมินตนเองของโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ ปีการศึกษา 2565**

โรงเรียนเบญจมานุสรณ์ มุ่งมั่นพัฒนาการศึกษา ผลิตผู้เรียนที่มีคุณภาพสู่สังคมไทย สำหรับในปีการศึกษา 2565 ผลการจัดการศึกษาตามสรุปภาพรวมรายมาตรฐานมีรายละเอียดดังนี้

นักเรียนมีทักษะในการอ่าน ฟัง พูด เขียนและตั้งคำถามเพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน ใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้และนำเสนอผลงานมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ทำงานอย่างมีความสุข พัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง วางแผนการทำงาน และ ดำเนินการจนสำเร็จ นักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและให้เกียรติผู้อื่นและกตัญญูต่อบุคคลที่ต่อผู้มีพระคุณ และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษ และ หลีกเลี่ยงตนเองจากสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย อุบัติเหตุและปัญหาทางเพศ สร้างผลงานจาก การเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรีนาฏศิลป์กีฬา และนันทนาการตามจินตนาการ มีคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ตามหลักสูตร ยอมรับความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย มีการจัดทำโครงการที่มีกิจกรรมหลากหลาย และแต่ละกิจกรรมมีวัตถุประสงค์และการออกแบบการดำเนินงานให้ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาได้ในหลายประเด็นไปพร้อมๆกัน โรงเรียนมีโครงการที่รองรับและสนับสนุนให้นักเรียนคิด และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนมาพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรมที่มีประโยชน์ได้เป็นจำนวนมาก และมีบางส่วนสามารถนำมาเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ ทั้งนี้ นวัตกรรมของนักเรียนจำนวนหนึ่งสามารถนำมาต่อยอดสร้างอาชีพให้กับนักเรียนได้อีกด้วย มีการร่วมมือกับชุมชนในการต่อยอดสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน ส่วนนวัตกรรมของโรงเรียน การจัดกิจกรรมทำให้นักเรียนเกิดความรู้และทักษะที่สามารถนำไปประกอบอาชีพในอนาคตได้ โดยผ่านประสบการณ์ในการได้ลงมือปฏิบัติจริง นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมและแสดงความสามารถได้อย่างเต็มศักยภาพ

ด้านการบริหารและการจัดการ โรงเรียนมีการบริหารและการจัดการอย่างเป็นระบบและใช้เทคนิคการประชุมที่หลากหลายวิธี เช่น การประชุมแบบมีส่วนร่วม การประชุมระดมสมอง การประชุมกลุ่ม การประชุมออนไลน์เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายที่ชัดเจน มีการปรับแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแผนปฏิบัติการประจำปี ที่สอดคล้องกับผลการจัดการศึกษา สภาพปัญหาความต้องการพัฒนา และนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแผนปฏิบัติการประจำปีและการใช้เงินตามประเภทของเงินที่กำหนดไว้อย่างถูกต้องชัดเจน มีการกำกับ ติดตามและรายงานแผนอย่างเป็นระบบ และเป็นปัจจุบัน

จากผลการดำเนินงานทั้งหมดในปีการศึกษา 2565 ที่ผ่านมา พบว่ามีข้อค้นพบสำคัญที่ต้องพัฒนาให้มีคุณภาพสูงขึ้นต่อไป โดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ คือ 1) มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอยู่เสมอ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนรอบด้านและครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย 2) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องทุกปี เพื่อนำมาจัดการเรียนรู้และยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน 3) ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน พัฒนาระบบบริหารจัดการกลุ่มบริหารงานทั่วไปให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นสัดส่วนได้อย่างเป็นขั้นตอนและมีระบบแบบแผน รวมทั้งการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เกี่ยวข้องที่มาใช้บริการ

ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

### 3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อนันต์ เกื่อนเนาว์ (2563) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 และเน้นที่การเสนอแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 พบว่าความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนความต้องการภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นที่มีความต้องการสูงสุดคือการวิจัยปรับปรุงและติดตามผลการใช้หลักสูตร รองลงมาคือการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ส่วนข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุดคือการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาได้แก่ 1) การวิจัยปรับปรุงและติดตามผลการใช้หลักสูตรข้อที่มีความต้องการสูงสุดคือการนำผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไปปรับปรุงพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาข้อที่มีความต้องการสูงสุดคือการกำหนดสมรรถนะผู้เรียนชัดเจน 3) ด้านการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาข้อที่มีความต้องการสูงสุดคือการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนด 4) ด้านการนิเทศกำกับติดตามข้อที่มีความต้องการสูงสุดคือการประเมินผลการใช้ 5) ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาคือการศึกษาความต้องการของบุคลากรนักเรียนผู้ปกครองในชุมชน

ศดานัน บุณรอด (2564) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรีตามแนวคิดสมรรถนะนวัตกรรมสังคม ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรีตามแนวคิดสมรรถนะนวัตกรรมสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและมากตามลำดับโดยด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดคือด้านการจัดการเรียนรู้ รองลงมาคือได้พัฒนาหลักสูตรและด้านการวัดและประเมินผลซึ่งมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน

วิภากร ลีแก้วและธรินธร นามวรรณ (2564) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 และพัฒนาแนวทางการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันของการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษานั้นกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ 1) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน

เป็นสำคัญ 3) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้และ 5) ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร 2. แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขตต่อประกอบด้วย 5 ด้านได้แก่ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร 2) ความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ 3) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านมีแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษารวมทั้งสิ้น 33 แนวทางโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ฉัตรวิไล สุรินทร์ชมพูและจิตติมา วรรณศรี (2566) พัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรระดับปฐมวัยที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างเป็นองค์รวม ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการบริหารหลักสูตรระดับปฐมวัยที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างเป็นองค์รวมประกอบด้วย 4 องค์ประกอบได้แก่องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยการบริหารหลักสูตรองค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารหลักสูตรองค์ประกอบที่ 3 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิดทหุปัญญาเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างเป็นองค์รวม ประกอบที่ 4 ประสิทธิภาพการพัฒนานักเรียนอย่างเป็นองค์รวมและผลการตรวจสอบความเหมาะสมผลการประเมินความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ทุกองค์ประกอบ องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือองค์ประกอบที่ 3 กระบวนการใช้หลักสูตรการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดทหุปัญญาและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบทุกองค์ประกอบองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือองค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยการบริหารหลักสูตร

### บทที่ 3

#### วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ปีการศึกษา 2566 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์การศึกษา 2566 โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์การศึกษา 2566

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์การศึกษา 2566

**ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์การศึกษา 2566**

ผู้วิจัยศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ เพื่อกำหนดประชากร ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ตลอดจนสร้างเครื่องมือวิจัยตามขอบเขตในการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

#### 1. ประชากร ประกอบด้วย ผู้ให้บริการและผู้รับบริการ

ผู้ให้บริการ หรือผู้ใช้หลักสูตร คือ ผู้บริหาร ครู บุคลากร และคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนเบญจมานุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จันทบุรี ทรายาด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ

ผู้รับบริการ คือ นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนเบญจมานุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จันทบุรี ทรายาด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ผู้ให้ข้อมูล จึงประกอบไปด้วย 2 กลุ่ม คือ ผู้ให้บริการและผู้รับบริการ

ผู้ให้บริการ คือ ผู้บริหาร คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ จำนวน 98 คนโดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1) กำหนดผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน ซึ่งกำหนดจากข้อมูลปัจจุบันของจำนวนผู้บริหารของโรงเรียนเบญจมานุสรณ์

2) กำหนดผู้ให้ข้อมูลโดยตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan,

1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยผู้วิจัยยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน  $\pm 5\%$  ทั้งนี้ ได้จำนวนครูผู้ให้ข้อมูล 80 คน

3) กำหนดผู้ให้ข้อมูลที่เป็นคณะกรรมการโรงเรียนโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 13 คน ซึ่งกำหนดจากข้อมูลปัจจุบันของจำนวนผู้บริหารของโรงเรียนเบญจมานุสรณ์

ผู้รับบริการ คือ นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเบญจมานุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จันทบุรี ทรายต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

1) กำหนดผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยผู้วิจัยยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน  $\pm 5\%$  ทั้งนี้ ได้จำนวนผู้ปกครองผู้ให้ข้อมูล 165 คน

2) กำหนดผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ปกครองนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยผู้วิจัยยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน  $\pm 5\%$  ทั้งนี้ ได้จำนวนผู้ปกครองผู้ให้ข้อมูล 165 คน

## 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ฉบับ คือ ฉบับผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาและฉบับนักเรียนและผู้ปกครองและแต่ละฉบับแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check Lists)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ เป็นแบบตอบสนองคู่ (Duel-response Format) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ตามรายการนั้น ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ตามรายการนั้น ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ตามรายการนั้น ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ตามรายการนั้น ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ตามรายการนั้น ในระดับน้อยที่สุด

โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ และหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ ปีการศึกษา 2566

2) กำหนดขอบเขตในการวิจัย ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3) ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถาม และร่างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตในการวิจัย

4) นำแบบสอบถามทั้ง 2 ฉบับ พร้อมทั้งนิยามเชิงปฏิบัติการเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เกี่ยวกับภาษาที่ใช้ ความครอบคลุมในเนื้อหา

และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดค่าดัชนี คือ IOC (Item Objective Congruence) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

- 5.1) นักวิชาการทางด้านบริหารการศึกษา
- 5.2) นักวิชาการทางการวิจัยทางการศึกษา
- 5.3) ผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา

เกณฑ์การตัดสินความสอดคล้องของข้อความถามกับวัตถุประสงค์ คือ ใช้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ดังสูตร (วรณี แกมเกตุ, 2555)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความถามกับจุดประสงค์  
 $\sum R$  แทน ผลรวมของคะแนนผลการตัดสินข้อความถามของผู้ทรงคุณวุฒิ  
 N แทน จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- +1 หมายถึง เห็นด้วยที่จะให้นำข้อความถามนี้มาใช้
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจที่จะให้นำข้อความถามนี้มาใช้
- 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยที่จะให้นำข้อความถามนี้มาใช้

จากผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อความถาม พบว่า ข้อความถามที่มีค่า  $IOC \geq 0.66$  ทุกข้อ ทั้งนี้สรุปได้ว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

- 6) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
- 7) ตรวจสอบความเหมาะสมและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

### 3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) จัดทำหนังสือจากโรงเรียนเบญจมานูสรณ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ ดังนี้

1.1) การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการนำส่งและรับคืนด้วยตนเอง

1.2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหาร คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนเบญจมานูสรณ์

2) เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล โดยนำส่งและรับคืนแบบสอบถามด้วยตนเองในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2566

### 4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check lists) มาใช้วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage) โดยนำเสนอผลในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ

2) การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานูสรณ์ปีการศึกษา 2566 เป็นแบบตอบสนองคู่ (Duel-response Format) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ( $\bar{X}$ ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และนำเสนอผลในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ระดับของ John W. Best (1981) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

## ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานูสรณ์ปีการศึกษา 2566

วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานูสรณ์ปีการศึกษา 2566 โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น จากสูตร Modified Priority Needs Index ( $PNI_{Modified}$ ) และจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยนำเสนอผลในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ ใช้สูตรการคำนวณ  $PNI_{Modified}$  ของ สุวิมล ว่องวาณิช (2558) ดังนี้

$$PNI_{Modified} = \frac{I - D}{D}$$

เมื่อ I หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์

D หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน

### สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

| วัตถุประสงค์                                                  | ขั้นตอนการวิจัย                                                                                           | การออกแบบการสุ่มตัวอย่าง (SD)                                                                                                                                                                                             | การออกแบบการรวบรวมข้อมูล (MD)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | การออกแบบการวิเคราะห์ข้อมูล (AD)                                                                                                                          | ผลที่ได้รับ                                                                                                              |
|---------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของ                   | 1.1. ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง                                                     | แหล่งข้อมูล: เอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง                                                                                                                                                                  | -                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)                                                                                                                | ขอบเขตในการวิจัย<br>1) การบริหารหลักสูตร<br>2) หลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์<br>ปีการศึกษา 2566                           |
| การพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ ปีการศึกษา 2566 | 1.2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ ปีการศึกษา 2566 | ประชากร: โรงเรียนเบญจมานุสรณ์<br>ผู้ให้ข้อมูล:<br>1) ผู้ให้บริการประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 5 คน (เลือกแบบเจาะจง) ครูจำนวน 80 คน (เปิดตารางกำหนดตัวอย่าง ของ Krejcie and Morgan จากนั้นใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย) และคณะกรรมการ | เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม<br>ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ปีการศึกษา 2566<br>ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ฉบับ คือ ฉบับผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาและฉบับนักเรียนและผู้ปกครองและแต่ละฉบับแบ่งออกเป็น 2 ตอนซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน<br>ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check Lists)<br>ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ เป็น | ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ: ความถี่ ร้อยละ (Percentage)<br>ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ: ค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) | สภาพปัจจุบัน<br>สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์<br>ปีการศึกษา 2566 |

| วัตถุประสงค์ | ขั้นตอนการวิจัย | การออกแบบการสุ่มตัวอย่าง (SD)                                                                                                                                                                                                                                           | การออกแบบการรวบรวมข้อมูล (MD)                                                         | การออกแบบการวิเคราะห์ข้อมูล (AD) | ผลที่ได้รับ |
|--------------|-----------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------|-------------|
|              |                 | <p>สถานศึกษา จำนวน 13 คน (เลือกแบบเจาะจง)</p> <p>2) ผู้รับบริการ ประกอบด้วย นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 165 คน และผู้ปกครอง นักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 165 คน (เปิดตารางกำหนดตัวอย่าง ของ Krejcie and Morganจากนั้นใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย</p> | <p>แบบตอบสนองคู่ (Duel-response Format) มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ</p> |                                  |             |

| วัตถุประสงค์                                                                             | ขั้นตอนการวิจัย                                                                           | การออกแบบการสุ่มตัวอย่าง (SD)       | การออกแบบการรวบรวมข้อมูล (MD) | การออกแบบการวิเคราะห์ข้อมูล (AD)                                                                                    | ผลที่ได้รับ                                                                           |
|------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|-------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|
| 2. ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ ปีการศึกษา 2566 | 2.1 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ ปีการศึกษา 2566 | แหล่งข้อมูล:<br>ผลการวิจัยในข้อ 1.2 | -                             | หาความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์โดยใช้สถิติค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI <sub>Modified</sub> ) | ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารหลักสูตรโรงเรียนเบญจมานุสรณ์ ปีการศึกษา 2566 |

